

Folkdans het som flamenco

Sinkelipass gör konst av det folkliga, långt från museala schabloner om nationalromantik och knätofs. För dem kan svensk folkdans vara lika het som flamenco. På fredag har de premiär på "Etyder", dans tätt inpå publiken.

Vad är samtida dans? Tja, modern koreografi med rötter i fridans eller postmoderna experiment som tänjer gränser. Men folkdans?

Ja, absolut - även om Kulturrådet delar in de fria gruppernas ansökningar i kategorier som modern dans, etnisk folkdans och svensk folkdans.

Sinkelipass är gruppen som hävdar sitt konstnärliga uttryck inspirerade av den folkliga dansens former.

- Vi skapar ju dans i dag. Då är den samtida. Jag skulle vilja rasera genregränserna, säger Andreas Berchtold som är en av gruppens fyra medlemmar. Han möter ibland fördomar om folklig dans som något hemmahörande på Skansen.

- Detta är mitt liv! Det är inte något jag gör bara på midsommarafton. Det handlar om en kärlek till ett rörelsesätt och till musiken. Vi förhåller oss till dansen som vilka samtida dansare som helst. Själv är han varken från landsbygden eller av spelmanssläkt. Han växte upp på Söder och lockades som grabb till folkdansen av en granne. Sedan var han fast. Efter utbildning på Väddö folkhögskola och Danshögskolan varvar han nu undervisning där med egna föreställningar. Han är också nyutsedd huvudlärare på den nya utbildningen i folklig dans vid Eric Sahlström-institutet utanför Uppsala. Fjorton elever får ett års utbildning.

- **Det är** inte direkt folkstorm till kurserna, men på senare år har det skett en professionalisering av folkdansen i Sverige.

Liksom regissören Leif Stinnerbom och Västanå teater har hittat sitt uttryck genom stiliserad folklig dans, har kvartetten i Sinkelipass funnit ett eget förhållningssätt till traditionen.

- Vi vill kommunicera med publiken. Dansen är inget museum utan måste uttrycka det som finns djupast i magen och hjärtat. Jag är när jag dansar.

Det låter som flamenco?

- Ja, men vad är skillnaden? Jag får ofta höra: Varför kan inte svensk folkdans vara lika het som flamenco? För mig är den det, eftersom jag förankrar det jag gör i egna livserfarenheter.

Den nya föreställningen "Etyder" är ett fyrdelat verk som utgår från ett speciellt rum, det öppna Hagamagasinet vid Frösundavik.

- Vi har arbetat mycket på teatrar förut och upplevt

FOTO: JUREK HÖLZER

Birgitta Möller Nilsson, Gunnel Berchtold, Patrik Andersson, Andreas Berchtold och Anders Nilsson repeterar i Hagamagasinet.

distans till publiken. Här är idén att göra som på middagsspelningar, där vi kommer nära publiken. Den första delen handlar om känslor och relationer utifrån en sångtext som ensemblen diskuterar. Kostymerna är privata. Den andra delen, dansad i svepande svarta kjolar, bygger på rotation och skulptural form. Tredje delen berör just schablonen om nationalromantiken.

- Vi leker med den i rörelsematerial och kostymer. Allt grundades i 1840-talet då Anders Selinder var balettmästare på Kungliga Operan. Hans ambition var att använda folklig dans, men han bearbetade materialet för balettdansarna på scenen, som i "Värmlänningarna". Det är ett slags karaktärsdans för scenbruk som många folkdanslag fortfarande förvaltar fast de är amatörer.

Andreas Berchtold sätter händerna i sidorna, gör teatrala gester och antyder så kallade dalsteg för att visa en form. De nationalistiska strömningarna på 1940-talet gav också ett uppsving åt folklig dans.

Han erkänner att en del av detta kulturarv är svårt att kännas vid. Men i "Etyder" tar man tjuren vid hornen och visar klichéerna med lätt ironisk distans. Gamla vykort har gett idéer om stämning och dräkter.

Till föreställningens fjärde del har man öst ur ytterligare en källa, 1900-talets filmdokumentationer som finns i Arkivet för folklig dans.

- Människorna i filmerna representerar med sin förankring i musiken och dansen ett ideal: det genuina, som gärna romantiseras idag.

- **Men all** dans förändras ju hela tiden. Och själv fick jag min bild av det genuina raserad när jag hörde om det ungerska zigenarbandet som hoppade av i USA under en turné för att de tyckte att

levnadsvillkoren var bättre där än hemma.

Under tio års tid har han rest till Ungern regelbundet.

- Att vara där två veckor per år är ett inspirationsbad. Kulturpolitiskt har folkdansen ett annat läge där. Varje vecka finns det tillfällen att dansa på olika klubbar och det finns mängder av amatörgrupper på hög nivå. Mycket på grund av de professionella förebilderna. Enbart i Budapest finns fyra proffsgrupper med anställda dansare.

I Sverige har nog många elever tidigt vaccinerats mot folkdans på skolgymnastiken. Men Sinkelipass brukar kunna ändra på det genom att visa dansen i sitt sammanhang och låta eleverna pröva.

Att tala med Andreas Berchtold är att komma bortom begrepp som vals, schottis, hambo, polska.
- För mig är det ointressant. Det handlar om sättet att röra sig och förhålla sig till musiken. I min dans ger jag utrymme för spontan glädje, ömhet, värme och sorg.

ANNA ÅNGSTRÖM